

Ve dnech 14.-16. 10. 2008 proběhla v posádce Liberec, v reprezentativních prostorech hotelu Babylon, prestižní mezinárodní „3rd Commandant and Commanders Conference“ nejvyšších představitelů a odborníků v oblasti CBRN defence [1] nejen z řad států NATO, ale i nečlenských zemí. Motto konference, „Národní pohled na aktuální hrozby zneužití zbraní hromadného ničení“, reflektovalo na současné vnímání reálných hrozeb tak, jak jsou charakterizovány strategickými koncepčními dokumenty.

Hlavním pořadatelem konference bylo oddělení chemického vojska sekce rozvoje druhů sil – operační sekce MO v čele s náčelníkem chemického vojska AČR plk. gšt. Ing. Jiřím Gajdošem. Na jejím pořádání se dále podílelo Centre of Excellence (COE) ve Vyškově, 31. brigáda radiální, chemické a biologické ochrany v Liberci, Ústav ochrany proti zbraním hromadného ničení Univerzity obrany (ÚOPZHN) ve Vyškově, Centrum biologické ochrany (CBO) v Těchoníně, oddělení chemického vojska společných sil, Asociace obranného průmyslu zastoupená společností CZECH NBC TEAM, která vystupuje jako nezávislé sdružení výhradně českých společností a firem, a v neposlední řadě Vojenský opravárenský podnik (VOP) 026 Šternberk.

Nad pořádáním konference převzali záštitu první zástupce náčelníka Generálního štábu generálmajor Ing. Josef Prokůš a zástupce Agentury pro ochranu proti zbraním hromadného ničení NATO pan William R. Puttmann.

Na konferenci se sešlo celkem 59 odborníků ze šestnácti zemí světa, Evropy, Asie, Ameriky a zástupců NATO. Svá národní vystoupení s pohledem na problematiku šíření a ochrany proti zbraním hromadného ničení v prvním a třetím dni přednesli například zástupci Japonska, České republiky, Bulharska či USA. Druhý den konference byl vyhrazen ukázkám českých národních schopností v oblasti ochrany proti zbraním hromadného ničení v rámci tak zvaného „národního dne“. Pro účastníky konference byly připraveny celkem tři ukázky.

První z nich se konala v Centru biologické ochrany v Těchoníně. Toto specializované zdravotnické zařízení světové úrovně je schopno poskytnout v případě potřeby nezbytnou péči a bezpečnou izolaci vojenským i civilním osobám nakaženým zvláště nebezpečnými infekcemi jako jsou například různé exotické nemoci či nákazy vyvolané biologickými zbraněmi. Součástí zařízení je i odpovídající laboratorní, výcvikové a technické zázemí, které umožňuje zajištění stupňů biologické ochrany BSL 3 a BSL 4 [2].

Druhá ukázka byla věnována expozici výrobků českého obranného průmyslu se zaměřením na oblast ochrany proti chemickým, biologickým, jaderným a radiologickým zbraním a průmyslovým škodlivinám. Účastníci konference potvrdili, že české výrobky mají v tomto oboru světovou úroveň, která umožňuje jejich prosazení i na zahraničních trzích. Účastníky zaujaly například moderní hermetické i nehermetické ochranné oděvy a z nich zejména expozice oděvů, které je možné prát bez ztráty jejich ochranných vlastností. Velký zájem dále vyvolaly

ukázky speciálních druhů filtrů k ochranným maskám, poskytujícím ochranu proti širokému spektru bojových látek i průmyslových škodlivin.

Závěrem programu „národního dne“ pak byla dynamická ukázka schopností 31. brigády radiační, chemické a biologické ochrany Liberec. V rámci ukázky byl proveden simulovaný zásah vojáků na záchranu obětí nalézajících se uvnitř budovy po výbuchu bomby obsahující nebezpečné látky. Také v tomto případě byla hosty konference vysoce oceněna profesionalita, s níž liberečtí vojáci simulovanou ukázkou zvládli a znovu potvrdili, že díky náročnému výcviku patří mezi nejlépe připravené jednotky.

Celkem bylo předneseno 19 vystoupení v anglickém jazyce bez simultánního tlumočení. Jednotlivé bloky moderoval mjr. Ing. David Martínek z Velitelství společných sil.

V průběhu jednání konference se diskutovala nejrůznější problematika týkající se CBRN hrozeb a řešení jejich následků, a to v rámci formálních, tak i neformálních setkání.

Závěry konference

V závěru jednání byly stanoveny závěry konference a **směry možného rozvoje spolupráce**, a to především na mezinárodní úrovni. Z většiny příspěvků konference jasně vyplynulo, že armádní CBRN jednotky, útvary a svazky se po celém světě mění a reagují tak na dlouhodobý postupný vývoj potencionálních bezpečnostních rizik. Bylo konstatováno, že mírně do pozadí se dostává období přípravy vojenských chemiků na masové nasazení při velkých konfliktech typu jaderných válek.

Jako současná priorita se jeví spíše výstavba menších, mobilních týmů schopných pružně a rychlé reakce na široké spektrum událostí. Ty je dnes třeba řešit ve spolupráci s civilními záchrannými složkami i v rámci mezinárodní spolupráce při událostech velkého významu a v zahraničních misích.

Bylo konstatováno, že významnou výzvou pro všechny vojenské chemiky stále zůstává **reálná možnost zneužití CBRN prostředků teroristickými aktivisty**, a to nejen v dnešní době, ale i v budoucnu. Možnost jejich zneužití byla a je považována všemi přítomnými odborníky za stále reálnou. Všichni přítomní odborníci se shodli, že na předních místech jsou přirozené hrozby chemických, biologických či jaderných havárií vzniklých v důsledku přírodních katastrof či provozních závad na výrobních zařízeních nebo při operační činnosti vojsk. Je nutné kalkulovat i se skutečností možnosti šíření epidemií exotických chorob ve světě.

Čeští vojenští chemici ale i ostatní zainteresovaní specialisté se shodli, že přestože na Českou republiku v současnosti podobné hrozby bezprostředně nedoléhají, je nutné, abychom na ně byli náležitě připraveni, a to nejenom dobře vycvičeným, ale zejména vzdělaným personálem a okamžitě použitelným špičkovým vybavením.

Diskuze v oblasti **přípravy a vzdělávání personálu** byly vnímány přítomnými odborníky za zásadní. Bylo zdůrazněno, že podobně jak se mění civilní prostředí a s tím související bezpečnostní rizika, vnímá vojenská věda citlivě i změny ve vedení soudobé bojové a operační činnosti. I přesto, že se díky koncentrovanému úsilí světového společenství daří stále snižovat nebezpečí použití zbraní hromadného ničení, tak úloha vojenských chemiků při ochraně vojsk a civilního obyvatelstva je i přesto do budoucna jednoznačně nezastupitelná.

S postupující industrializací se prakticky v každé operaci může nejenom samotný voják, ale i celá vojenská uskupení setkat s nebezpečnými průmyslovými toxickými látkami či nejrůznějším biologickým materiálem. To klade především zvýšené nároky na schopnosti průzkumu, detekce, identifikace a stanovení konkrétních nebezpečných, vysoce toxických substancí.

Zejména tvorba mezinárodních úkolových uskupení do sebe integruje požadavky organizace uceleného systému vzdělání a následného výcviku či školení chemických specialistů. Jejich specializace musí splňovat požadavky na znalost vedení soudobých operací ve vztahu ke zbráním hromadného ničení, a to v celém spektru jejich použití a ochrany proti nim.

Z celého spektra řešené problematiky byl hlavním důraz kladen na interoperabilitu používaných **ochranných a dekontaminačních prostředků**.

Z výše uvedených argumentů plyne jasný závěr, který byl vysloven hlavním pořadatelem konference plk. gšt. Ing. Jiřím Gajdošem:

„Spolupracujeme a budeme i nadále spolupracovat na mezinárodní úrovni velitelů a náčelníků chemických vojsk, specializovaných škol a chemických jednotek, abychom učinili naši ochranu proti chemickým, biologickým, jaderným a radiologickým zbráním a toxickým průmyslovým látkám ještě účinnější.“

Bylo zdůrazněno, že zásadní témata – jako například možnosti společného realistického výcviku, spolupráce s civilními záchranými složkami, harmonizace vzdělávacích programů a výzkumu včetně sdílení informací o konkrétních výstupech, nové trendy v biologické ochraně, či výměna praktických zkušeností z reálných nasazení chemických jednotek v operacích, kontrola šíření zbraní hromadného ničení a boj proti mezinárodnímu terorismu – budou i nadále diskutována a podrobně sledována. I proto se na závěr konference náčelník chemického vojska AČR plk. gšt. Ing. Jiří Gajdoš rozloučil s účastníky slovy: „Na brzkou shledanou v říjnu 2009 v bulharském Plovdivu na 4th International CBRN Commandant and Commanders Conference.“

Z jednání konference byl vydán elektronický (CD) sborník příspěvků konference. Zájemci o jeho zaslání se mohou obrátit na elektronickou adresu Pavel.Otrisal@unob.cz.

Poznámky k textu:

- [1] **CBRN** (chemical, biological, radiological and nuclear) defence – obrana proti chemickým, biologickým, radiačním a nukleárním hrozbám. Tento pojem se stále více používá místo tradičního termínu zbraně hromadného ničení, ZHN. Z hlediska obsahu jsou oba pojmy přibližně rovnocenné, ale CBRN v sobě zahrnuje i nebezpečí vyplývající z průmyslových a jiných, náhodných nebo záměrně způsobených havárií chemických a radiačních provozů a zařízení.
- [2] Podle v současné době platného dělení rozeznáváme čtyři typy biologické ochrany: 1. stupeň biologické ochrany – **Biosafety level 1 (BSL1)** – je určen pro práci s málo infekčními a nebezpečnými původci infekčních onemocnění, mezi které patří převážně bakterie například salmonela a mnohé ostatní enterobakterie, stafylokoky a streptokoky, pneumokoky – souhrnně původci běžných infekčních onemocnění jako jsou průjmy či angíny dále všemi původci parazitárních onemocnění – tasemnice, svalovci či roupy. 2. stupeň biologické ochrany – **Biosafety level 2 (BSL2)** – je specializován pro infekčnější původce onemocnění, proti kterým však existuje účinná a nenáročná léčba. Mezi tento typ původců patří i mnohé viry – například virus chřipky, virus infekční hepatitidy a dále mnozí další původci včetně nebezpečnějších variant (virulentnějších kmenů) původců běžně zařazených na BSL 1 např. beta hemolytický streptokok. 3. stupeň biologické ochrany – **Biosafety level 3 (BSL3)** – je určen pro rutinní manipulaci s nebezpečnými původci nákaz. Protože proti těmto původcům mnohdy neexistuje účinná léčba je vyžadováno mnohonásobné očkování. Mezi původce zařazené na BSL 3 patří virus HIV, virus klíšťové meningoencefalitidy či bakteriální původci tyfu a antraxu. 4. stupeň biologické ochrany – **Biosafety level 4 (BSL4)** – je určen pro speciální manipulaci s vysoce infekčními původci onemocnění proti nimž neexistuje účinná léčba ani očkování. Sem řadíme například virus Ebola, virus Lassa, virus SARS, hantaviry a mnohé ostatní převážně virové původce např. akutních respiračních selhání či hemoragických horeček, http://www.valka.cz/clanek_10823.html.

1. Úvod

V říjnu roku 2008 se na katedře anglického jazyka a literatury Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity (KAJ PdF MU) uskutečnila pretestace testu anglického jazyka podle STANAG 6001 (standardizační dohoda NATO). Test byl vytvořen examinátory Ústavu jazykové přípravy Armády České republiky (dále ÚJP). Po třech dnech, které strávily examinátorky ÚJP, konkrétně Mgr. Barbora Čásová a Mgr. Helena Rýlichová, na pedagogické fakultě, je jisté, že byla navázána dlouhodobá spolupráce s významným partnerem, tedy Masarykovou univerzitou.

2. Pretestace

Pretestace proběhla v hodinách Mgr. Ivany Hrozkové na KAJ. Vše probíhalo podle předem stanoveného plánu, na kterém se vedle pracovníků ÚJP podílela také bývalá ředitelka odboru metodiky a testování na ÚJP, nynější pedagožka zmíněné fakulty, Mgr. Sonia Šamalíková. Ta vybrala vhodný vzorek pro pretestaci z řad několika set studentů a společně s Mgr. Hrozkovou připravila veškeré náležitosti pro hladký průběh celé akce. Hned na úvodním jednání bylo dohodnuto, že výsledky z pretestace bude mít k dispozici i KAJ.

2.1 Příprava testu poslechu s porozuměním (dále poslech) a čtení s porozuměním (dále čtení)

Pretestace neznamená jen samotné testování vhodné populace, tj. distribuci testů a vyplnění záznamových archů. Pretestaci předchází příprava testů, což je velmi náročný a zdoluhavý proces, na kterém se podílí všichni členové examinačtorského a metodického týmu ÚJP. Vše začíná tvorbou položek podle testových specifikací pro testy podle STANAG 6001. Tvůrce položky si nejdříve vyhledá vhodný text, který musí vycházet z autentického jazyka, a po stránce slovní zásoby, gramatiky a dalších jazykových funkcí musí korespondovat s požadavky dané zkoušené úrovně, tedy SLP 1-2 a 2-3 (standardizovaný jazykový profil). U poslechových položek je použit upravený autentický materiál, ve kterém může být zastoupen hlas ženský i mužský, a také britská i americká angličtina.

Posléze je nutné všechny položky podrobit moderaci. Moderace je proces, při kterém skupina examinačtorků hodnotí kvalitu textu a správnost orientace [1], stemu [2], distraktorů [3] a v neposlední řadě i vhodnou formulaci správné odpovědi.

Po moderaci musí být položka upravena podle připomínek a znovu moderována. Ve chvíli, kdy je položka schválena všemi členy moderátorské skupiny, je zkontrolována rodilými mluvčími, a teprve poté je položka zařazena do databáze testových položek a posléze do testu určeného k pretestaci.

Finální verze testu určená k pretestaci musí splňovat ještě mnohá další obsahová kritéria, která jsou přesně popsána v testových specifikacích. Práce na testu určeného k pretestaci pak končí nahrávkou poslechové části, ta je zpracována do digitální podoby v nahrávacím studiu ÚJP ve Vyškově.

Proces tvorby testu podle STANAG 6001 je tedy dlouhý a náročný a vyžaduje pozornost celého odboru metodiky a testování.

2.2 Průběh pretestace

Bylo domluveno, že pretestace proběhne se studenty studijního oboru učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Tito studenti nemají anglický jazyk jako předmět aprobace, je však pro ně povinný a skládají z něho ve třetím ročníku soubornou zkoušku. Pretestace se účastnili studenti a studentky 3. a 4. ročníku, ve věku mezi 20 a 30 lety, kteří měli rozdílnou dotaci hodin praktického jazyka, v průměru cca 100 vyučovacích hodin po dosavadní dobu studia.

Prvotní představa spolupráce, která byla formulována ředitelem odboru metodiky a testování ÚJP mjr. Mgr. Janem Šmídem a vedoucí KAJ Mgr. Světlanou Hanušovou, Ph.D., se tedy postupně stávala realitou. Dne 7. října 2008 se na fakultu dostavily examínátorky ÚJP s připravenými testy a hned první den je pretestovaly ve dvou skupinách studentů: první skupina sestávala z 16 osob, druhá z 20, jejich předpokládaná úroveň anglického jazyka byla SLP 2 nebo přibližně B 2 podle tzv. společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERR).

Testovány byly dovednosti čtení a poslech. Studenti nebyli o pretestaci předem informováni, avšak vzhledem k vědomí, že s výsledky testů bude seznámena KAJ, byla jejich motivace značná. Následující den proběhla pretestace podobně, tentokrát byla však testována jedna skupina studentů čítající 40 osob.

2.3 Interpretace výsledků

Třetí den pretestace byl určen k individuálním konzultacím výsledků studentů. Výsledky byly na přání KAJ interpretovány v kontextu SERR. Byla vyznačena úroveň, které by studenti (na základě informací KAJ) v testovaných dovednostech měli dosáhnout, a dále úroveň, které skutečně dosáhli podle bodového ohodnocení podle STANAG 6001.

Klasifikace užívaná na ÚJP (STANAG 6001) byla přibližně porovnána s klasifikací SERR s odvoláním na studii Vince Kelly (Kelly, 2005).

3. Interpretace výsledků pretestace v kontextu s ÚJP

3.1 Charakteristika testované populace na KAJ

Pretestace se zúčastnilo 38 studentů 3. ročníku a 38 studentů 4. ročníku prezenčního studia oboru učitelství pro 1. stupeň ZŠ ve věku mezi 20 a 30 lety, převážně žen. Jejich hodinová dotace anglického jazyka během dosavadního studia byla přibližně:

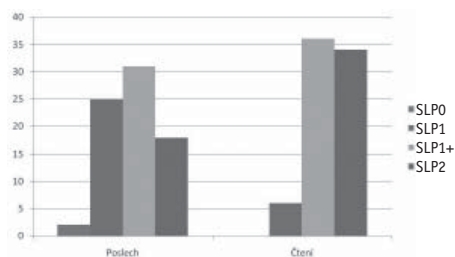
1. ročník: povinně: cca 26 × 45 min. fonetika a fonologie
volitelně: cca 26 × 45 min. jazyková cvičení
2. ročník: povinně: cca 26 × 45 min. gramatika
volitelně: cca 26 × 45 min. jazyková cvičení
3. ročník: povinně: cca 13 × 45 min. fonetika a fonologie
volitelně: cca 26 × 45 min. jazyková cvičení
4. ročník: do doby pretestace cca 6 × 45 min. didaktika

3.2 Charakteristika testované populace na ÚJP AČR

Výsledky studentů z pretestace na Pdf MU byly porovnány se vzorkem výsledků testované populace z ÚJP, kterou představovalo 41 studentů kombinovaných kurzů s cílovou úrovní v AJ SLP 2 ve věku mezi 20 a 50 lety, převážně mužů. Jejich hodinová dotace byla přibližně 320 × 50 min.

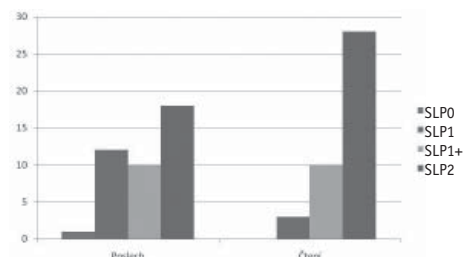
3.3 Grafické znázornění výsledků

Studenti Pdf MU

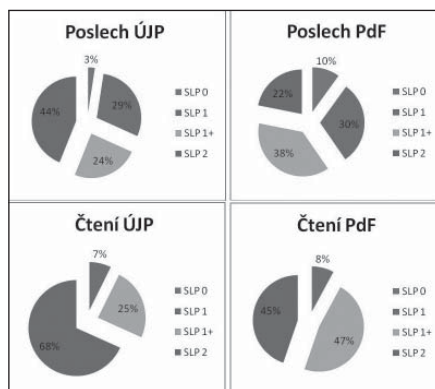
Graf 3.3.1: Pdf MU: výsledky dovedností poslech a čtení

Studenti ÚJP

Graf 3.3.2: ÚJP: výsledky dovedností poslech a čtení

Studenti ÚJP a Pdf MU

Graf 3.3.3: Porovnání výsledků dovedností poslech a čtení

Z grafů vyplývá, že dovednost čtení na úroveň SLP 2 zvládli studenti Pdf MU lépe než dovednost poslech (poslech – 17 studentů, čtení – 34 studentů), celkově však studenti ÚJP dosáhli lepších výsledků, tj. větší počet z nich dosáhl úrovně SLP 2 (poslech: ÚJP 44 %, Pdf 22%; čtení: ÚJP 68 %, Pdf 45 %).

Z pohledu Pdf MU můžeme výsledky hodnotit jako uspokojivé, a to vzhledem k hodinovým dotacím anglického jazyka u konkrétní skupiny na Pdf MU (viz výše).

4. Analýza pretestovaného testu

Zpracování testu do fáze, ve které může být postoupen pretestaci, již bylo stručně popsáno v bodu 2.1. Po pretestaci se však na testu musí dále pracovat. Podle výsledků položkové analýzy se upravují jednotlivé položky, jsou sledovány především hodnoty F.V. [4] a D.I. [5]. Reliabilita testu je měřena Cronbachovou Alphou [6]. Tyto hodnoty však nejsou zdaleka jedinými kritérii, které je třeba sledovat v rámci analýzy testu.

Po pretestaci můžeme na základě hodnoty alpha považovat daný test za reliabilní. Examinátoři ÚJP v něm pouze upravili některé položky a poté byl test podroben další pretestaci, tentokrát na Jazykovém inštitútu Armády Slovenské republiky, a v analýze se opět potvrdila reliabilita testu a kvalita jeho jednotlivých položek.

5. Závěr

Spolupráce ÚJP s PdF MU je hodnocena oboustranně pozitivně. Pro ÚJP je spolupráce s tak renomovanou institucí velmi přínosná, ústav získal nejen cenná data k analýze, ale také partnera pro další pretestace a konzultanta v oblasti testování. ÚJP poskytl na základě reciprocity Mgr. Šamalíkové možnost prezentace výstupů na rezortní jazykové konferenci, kterou ÚJP každoročně pořádá, v roce 2008 to bylo 22. října. Výstupy z pretestace umožňují KAJ ověřit úroveň anglického jazyka studentů, případně mohou být také použity při úpravě sylabů a pro další potřeby.

Zástupci KAJ vyslovili na základě tohoto úspěšného projektu přání pokračovat ve spolupráci v oblasti pretestací a testování. ÚJP tak získal velmi silného partnera v oblasti testování, což jistě přispěje k dalšímu profesnímu růstu celého odboru.

Poznámky:

- [1] Nadpis položky, který představuje úvod do textu.
- [2] Úkol, který jednoznačně vystihuje, co má kandidát řešit, většinou ve formě otázky.
- [3] Nesprávná nebo méně správná řešení úkolu. V testu jsou vždy tři taková řešení.
- [4] FV = Facility Value – měří obtížnost položky, je to procentuální poměr studentů, kteří zodpověděli položku správně.
- [5] D.I. = Discrimination Index – měří rozlišovací schopnost položky, tedy jak dobře položka rozlišuje mezi studenty s různou úrovní dané dovednosti.
- [6] Cronbachova Alpha – statistická metoda zjišťující míru vnitřní konzistence.

Literatura:

- KELLY, V. *STANAG 6001 and CEF: Comparison of Level Descriptors*. Westminster: University of Westminster, July 2005.
- KOHOUTEK, R., *Slovník cizích slov*. [online]. Available on: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/cronbachova-alfa>>.
- STANAG 6001: Language Proficiency Levels*. Edition 2, unclassified. Brussels: NATO/PfP, June 2002.
- ALDERSON, J. C., CLAPHAM, C. M., and WALL, D. M. *Language Test Construction and Evaluation*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
- Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Strassbourg: Modern Languages Division, 2001.
- BERKA, M., VÁŇOVÁ, T. *Základy testování pro učitele*. Brno: Pedagogická fakulta, Msarykova Univerzita, 2005.
- PRŮCHA, J. *Jak testovat výsledky výuky v malých skupinách*. Praha: Národní centrum distančního vzdělávání, 2003.